

MEGJEGYZÉSEK VASS IMRE KÖNYVÉNEK NÉMET NYELVŰ KIADÁSÁHOZ

Kevesen tudják, hogy *Vass Imrének az Aggteleki barlangról* írt, 1831-ben megjelent könyvét német nyelven is kiadták *Neue Beschreibung der Aggteleker Höhle* címen. A német nyelvű kiadást is *Landererek* nyomtatták, de évszám nélkül. Csak az előszót keltezte *Vass Imre*, ebből megtudjuk, hogy a könyvet *Rozsnyón* 1831-ben írta.

A könyv nem mindenütt szó szerinti fordítása a magyar kiadásnak, hanem helyenként többet tartalmaz, és ezért különös értékkel bír kutatóink számára. Talán legérdekesebb kiegészítése a német nyelvű kiadásnak a *Ferdinánd Oszlopával* kapcsolatos. A magyar nyelvű kiadásban (22. oldal) e cseppkő említése után Vass megjegyzi, hogy „kár, hogy az ennek homlokán kivésott évirás újabb csepegésektől olvashatatlaná lett” és csak lábjegyzetben közli, hogy „Emléül szolgál ez az 1817-dik esztendőben Ő K. H. magyarországi Komandirozó Ferdinand d'Este itten való létének...”

A német nyelvű kiadásban azonban a 32. oldalon leírja a Ferdinánd Oszlopának alábbi feliratát:

FerdinandVs prInCeps regIVs InVICtVs Heros hVngarVs

BaraDLae oVantIbVs hospes gratVs optatVs VIVat

A nagybetűk az 1817-es évszámnak felelnek meg. Ezzel kapcsolatban megjegyzem, hogy régebben birtokomban volt, majd a háború alatt elveszett a könyv olyan magyar nyelvű példánya, amely *Vass Imre* sajátja lehetett, és amelyben beragasztott oldalakon kézírással kiegészítések, javítások voltak. Ebben kézírással szerepelt már a fenti szöveg azzal, hogy „nehezen kibetűzött foglalata ez”. A német nyelvű kiadás tehát a magyar nyelvű után jelent meg.

Egy másik, a magyar szövegben nem található kiegészítés foglalkozik a víznyelők fokozott aktivitása és a *Jósva-forrás* kitörése közötti kapcsolattal. Ez a német nyelvű kiadás 79. és 80. oldalán szerepel. Magyarra fordítva a következő:

„Amikor 1826-ban május végén előzetes nagy eső után borzasztó jégeső, majd ezt követően felhőszakadás volt az aggteleki és kecsői terület nyugati oldalán este fél öttől fél hatig, akkor még 7 órakor a *Bába*, *Baradla* és *Zomboly* előtt általában minden a *Ravasz-lyukat* túllépő víz bezúdult a hasadékokba, míg végül 8 óra előtt kis patak formájában csörgedezett. Fél 12 órakor ez azután a jósvafői völgy forrásaiban, sőt a baradlai források felett 42 lábbal magasabban olyan erővel tört ki, hogy a molnár a felső malmát, ahova nem tudott eljutni, féltette. Az áradat — ahogy a molnár mondta — 12 akós hordónyi magas hullámokkal hömpölygött a völgyecskeben le, a helységben a hidat elsodorta, és mindez reggel fél három óráig tartott, mire a kitörő vizek dühe lecsöndesedett és délelőtt 10 óra tájban,

amikor odaérkeztem, a két baradlai forrásnál már csak szürkés-fehér víz tört elő.”

A magyar nyelvű kiadás 46. oldalán, alulról a negyedik sorban kezdődik egy, a cseppkövek formagazdagságával foglalkozó és látszólag indokolatlanul idézőjelbe tett leírás. A német nyelvű kiadás 55. oldalán is olvashatjuk e leírást, de *Vass* hivatkozik előbb *Szepesházy* könyvének 9. oldalára, ahonnan az idézet származik.

Vass Imre német nyelven megjelent könyvének címlapja.

Neue Beschreibung der Aggteleker Höhle

Gömörér Comitató in Ungarn,

Sammt

Grundriß, Durchschnitt und Situation:

Plan, sowohl der schon früher bekannten

als auch

deren im Jahre 1825 den 1. Juny entdeckten

Wöhlungen.

Herausgegeben

von

Americk Vass

Comitató Ungarisch

1831.

De st h,

Gebrudt bei Lauderer.

Említésre méltó, hogy a német nyelvű kiadásban *Aggteleket* mindig *két g*-vel írják, ellentétben a magyar nyelvűvel, ahol még *Agtelek* szerepel. Ezzel szemben a magyar nyelvű kiadásban a régies *ts*-et már *cs*-re korszerűsítették. A német nyelvű kiadás nyilván német lektorának azonban nem szűrt szemet, hogy ott, ahol magyar elnevezések szerepelnek, például *Paraditsom*, *Munkátser*, *Ketsőer* stb., *Vass Imre* még a régi írásmódhoz ragaszkodik.

BEMERKUNGEN ZUR DEUTSCHEN ÜBERSETZUNG DES BUCHES VON IMRE VASS

Die langen inneren Strecken der Aggteleker Baradla-Höhle wurden 1825 durch den Ingenieur Imre Vass entdeckt. Er hat das grosszügige Höhlensystem kartiert und darüber 1831 ein Buch in ungarischer Sprache erscheinen lassen. Das mit wissenschaftlicher Gründlichkeit geschriebene Werk wurde auch ins Deutsche übersetzt und herausgegeben. Die ungarische und deutsche Ausgabe stimmt nicht völlig überein, die letztere enthält stellenweise mehr Angaben. Der Verfasser des vorliegenden Artikels berichtet über diese Abweichungen.

ЗАМЕЧАНИЯ К ПЕРЕВОДУ НА НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК КНИГИ ИМРЕ ВАШША

Длинные внутренние участки аггтелеской пещеры Барадла открыл инженер Имре Вашш. в 1825 г. Он картографировал большую пещерную систему, о которой он выпустил в свет книгу на венгерском языке в 1831 г. Эту ценную книгу, написанную научной основательностью, перевели и на немецкий язык и опубликовали. Венгерское и немецкое издания являются не совсем одинаковыми, последнее содержит местами больше данных. Автор этой статьи излагает эти различия.

NOTOJ PRI LA GERMANA TRADUKO DE LA LIBRO DE IMRE VASS

Ing. I. Vass malkovris longajn internajn partojn en la groto Baradla ĉe Aggtelek en 1825. Li faris karton pri la granda grotaro, kaj aperigis hungarlingvan libron pri la grotaro en 1831. La libron skribitan kun scienca zorgo oni tradukis en germanan lingvon kaj eldonis. La hungara kaj germana eldonajo ne estas tute samaj, la germana libro enhavas pli multe da indikoj. La aŭtoro konigas la diferencojn.

KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓK KONFERENCIÁJA AZ NDK-BAN

Az NDK barlangkutatóinak szervezete, teljes nevén: a Német Kultúrszövetség Központi Természet és Honismereti Bizottsága Földtani—Ásványtani Szakválasztmányának Barlang- és Karsztkutatói Munkabizottsága 1970. október 8-tól 11-ig a tübingiai Suhl városban tartotta VI. Országos Tanácskozását. A rendezők meghívására a konferencián számos más ország képviselői mellett Magyarországról dr. Dénes György és Hazslinszky Tamás vettek részt.

Horst Bänninger, a Kultúrszövetség országos titkára ünnepélyes megnyitóját szakbizottsági megbeszélések követték, ahol kötetlen beszélgetés keretében vitatták meg a karszthidrológia, a barlangbiológia, a biztonságtechnika és barlangterképezés, a dokumentáció és a kutatások összehangolásának, valamint több más tudományos és gyakorlati témának aktuális problémáit. Másnap előadások hangzottak el a tübingiai hegyvidék földtani és karsztviszonyairól, a terület barlangjairól és azok jelentőségéről a területi tervezésben, a vidék karszthidrografiájáról, a karszt- és barlangkutatásnak a rokonsági tudományokkal való kapcsolatairól, új műszerek és eszközök alkalmazásáról, továbbá a barlangkataszterezési munka előbbreviteléről. Befejezésül Kurt Brendel kerületi főgeológus, az NDK Barlang- és Karsztkutatói Bizottságának elnöke beszámolóban tekintette át tudományágunknak az NDK 20 éves fennállása alatt elért fejlődését s eredményeit, és ismertette az NDK harmadik évtizedére kidolgozott átfogó programot. Az előadásokat élénk vita követte, amelyben felszólalásainkkal a külföldről meghívott vendégek, köztük a magyarok is részt vettek. Végül a kutatócsoportok rövid beszámolóit következtek. A napot este diavetítés zárta le, ahol a lipcei csoport magyarországi tanulmányútja során, a mi karsztvidékeinkről készített pompás képeit is levetítette.

Október 10—11-én autóbussz kirándulást tettünk a Dél-Tübingiai-karszton. Felkerestük a vidék jellegzetes szakadéköregeit és más karsztjelenségeit. Megtekintettük — többek között — az idegenforgalomra berendezett meiningeni Götz-barlang karszton viszonylag kevésbé módosult tektonikus hasadék rendszerét is.

Az NDK karszt- és barlangkutatóinak konferenciáján nemcsak képet kaptunk az ott folyó kitűnő és egyre eredményesebb szakmai munkáról, de hasznos tapasztalatokat is szereztünk és szorosabbra fontuk baráti kapcsolatainkat az NDK speleológusaival.

Dr. Dénes György